

UMC St Radboud

Sondevoeding

Patiënteninformatie

Inhoud

Inleiding	3
Wat is sondevoeding?	3
Waarom sondevoeding?	3
Toedieningswegen	3
Hygiëne	4
Verzorging van mond en gebit	5
Toedieningsvormen	5
Mobiliteit	5
Aan- en afkoppelen en verwisselen van de sondevoeding	6
Doorspoelen sonde	6
Richtlijn toediening per portie	7
Toediening van medicijnen	8
Mogelijke complicaties	9
Controle neus-maagsonde	13
Psycho-sociale zorg	13
Fixeren neus/maagsonde	14

Vergoeding en bestelling	15
Stoppen met sondevoeding	15
Vragen en/of problemen	15
Informatie over toediening	16

In overleg met uw behandelend arts gaat u thuis sondevoeding gebruiken. In deze brochure staat algemene informatie over sondevoeding en hoe u deze moet toedienen. Indien u niet zelf de sondevoeding gaat toedienen kan in overleg met u de thuiszorg worden ingeschakeld. Als u na het lezen nog vragen heeft kunt u deze stellen aan de verpleegkundige van de afdeling of aan de verpleegkundig consulent enterale voeding.

Wat is sondevoeding?

Sondevoeding is vloeibare voeding die via een slangetje (sonde) in de maag of dunne darm komt. Het bevat alle voedingsstoffen die u nodig heeft zoals eiwitten, vetten, koolhydraten, vitamines en mineralen.

Sondevoeding kan de normale voeding geheel vervangen, maar kan ook een aanvulling zijn op wat u gewend bent te eten. Uw behandelend arts of diëtist bekijkt welke voeding voor u het meest geschikt is.

Omdat sondevoeding direct in de maag of dunne darm komt ruikt en proeft u de sondevoeding niet. Alleen als u wat voeding opboert proeft en/of ruikt u de voeding.

Waarom sondevoeding?

Als u niet kunt of mag eten of met normaal eten onvoldoende voeding binnen krijgt kan sondevoeding een oplossing bieden. Sondevoeding kan tijdelijk, maar ook blijvend zijn. Zo voorkomt u dat tekorten uw lichaam onnodig verzwakken. Soms kan en mag naast sondevoeding gewoon gegeten worden. Dit bepaalt uw behandelend arts in overleg met u.

Toedieningswegen

Sondevoeding komt het lichaam binnen via een sonde. Dit is een buigzaam slangetje. Het uiteinde van de sonde komt in de maag of in de dunne darm te liggen. Aan het uiteinde van de slang zit een opening waardoor de voeding de maag of de dunne darm inloopt.

De sonde kan op meerdere manieren ingebracht worden. Dit wordt bepaald door de aandoening die u heeft. Voordat een sonde bij u geplaatst wordt, hoort u van uw behandelend arts welke sonde voor u geschikt is.

De meest gebruikte toedieningswegen

- *Neus/maagsonde*

Deze sonde loopt via de neus, keel en slokdarm naar de maag.

De verpleegkundige of behandelend arts brengt de sonde in. Deze sonde zult u in het begin bij het slikken voelen, maar dit gevoel went.

- *Maagsonde (PEG of PRG sonde)*

Deze sonde wordt rechtstreeks door de buikwand in de maag ingebracht. Deze sonde wordt geplaatst als langdurig (maanden) sondevoeding moet worden gebruikt. De sonde wordt door een arts ingebracht op de endoscopieafdeling (PEG) of de röntgenafdeling (PRG).

- *Neus-jejunumsonde*

Deze sonde loopt via de neus, keel, slokdarm, maag en komt uit in de dunne darm (jejunum).

Deze sonde wordt op de centrale endoscopieafdeling ingebracht. In het begin voelt u deze sonde bij het slikken, maar dit gevoel went.

- *Chirurgisch ingebrachte dunne darmsonde*

Deze sonde wordt tijdens de buikoperatie ingebracht. Het uiteinde van de sonde ligt in de dunne darm (jejunum) en komt door de buikwand naar buiten.

Hygiëne

Het is belangrijk zo hygiënisch (schoon) mogelijk te werken bij de toediening van sondevoeding. Als er niet voldoende hygiënisch gewerkt wordt, kunnen bacteriën in de voeding komen, waardoor de voeding kan bederven.

Om dit te voorkomen adviseren wij u:

- Uw handen te wassen voordat u de sondevoeding toedient.
- Het toedieningssysteem en spuit om voeding toe te dienen elke 24 uur te wisselen.
- Een glazen fles sondevoeding maximaal 8 uur na aansluiting te laten lopen.
- Een plastic fles of zak maximaal 24 uur na aansluiting te laten lopen.
- Een fles of zak sondevoeding maximaal 24 uur na opening in de koelkast te bewaren en te gebruiken.

Verzorging van mond en gebit

Als u tijdens het toedienen van sondevoeding nauwelijks eet of drinkt, wordt er weinig speeksel aangemaakt. Hierdoor kunnen mond, tong en lippen droog worden en kunnen er mondinfecties ontstaan.

Om dit te voorkomen adviseren wij u:

- Indien toegestaan regelmatig kleine beetjes te drinken.
- Twee tot vier maal daags de tanden met een zachte borstel te poetsen. Dit geldt ook voor een gebitsprothese.
- Regelmatig uw mond te spoelen met water, indien drinken niet is toegestaan.
- Gebruik vaseline bij droge lippen.
- Suikervrije zuurtjes of suikervrije kauwgom (indien toegestaan) te gebruiken.

Toedieningsvormen

Sondevoeding kan op verschillende manieren worden toegediend: in porties (portietoediening) of via een voedingspomp (continu toediening).

Welke manier voor u het beste is wordt vooral bepaald door de plaats waar de voeding uiteindelijk terecht komt.

- *Portietoediening*

Bij de portietoediening wordt de sondevoeding meerdere keren per dag in de maag, met een spuit, toegediend. Meestal wordt gestart met zes maal daags op vaste tijden verspreid over de dag. Als de sondevoeding goed verdragen wordt kan het aantal keren per dag soms verminderd worden. Hierbij wordt de hoeveelheid sondevoeding per portie vergroot. Dit gebeurt altijd in overleg met de diëtist.

- *Continu toediening*

Bij continu toediening wordt de sondevoeding druppelsgewijs met behulp van een mobiele voedingspomp toegediend. Als de sondevoeding als bijvoeding dient, kan deze ook alleen 's nachts toegediend worden.

Mobiliteit

Tijdens het toedienen van sondevoeding hoeft u niet bij uw dagelijkse activiteiten belemmerd te worden. De verpleegkundig consulent enterale voeding bestelt voor

u een rugzak, waar zowel de sondevoeding als de pomp in passen. Hierdoor kunt u de sondevoeding ook buitenshuis toedienen.

Aan- en afkoppelen en verwisselen

Voor het aan- en afkoppelen en verwisselen van de sondevoeding bestaan meerdere mogelijkheden. Dit is afhankelijk van de soort voedingspomp. De verpleegkundig consulent enterale voeding zal dit mondeling toelichten. In deze brochure wordt hier niet verder op ingegaan.

Doorspoelen sonde

Een sonde in de maag of in de dunne darm vraagt verzorging. Het is belangrijk de sonde goed open te houden.

Om verstopping te voorkomen adviseren wij u:

- De sonde na elke portie sondevoeding doorspuiten met lauw kraanwater. Tijdens continue voeding de sonde iedere 4 uur per dag door te spuiten met 20 ml lauw kraanwater.
- Indien u medicijnen via de sonde toedient, dient u de sonde voor en na het toedienen van medicijnen door te spuiten met 20 ml lauw kraanwater.

U kunt de sonde op twee manieren doorspuiten: rechtstreeks via de sonde of via het bijspuitpunt van het toedieningsysteem.

Benodigdheden:

- spuit met 20 ml lauw kraanwater
- handdoekje

Werkwijze rechtstreeks via sonde:

- Was uw handen.
- Leg het handdoekje onder het aansluitpunt van de sonde.
- Verwijder het dopje.
- Zet de spuit op de sonde en spuit het water langzaam in.
- Verwijder de spuit.
- Sluit de sonde af met een dopje.
- Bewaar de spuit op een schone droge plaats.

Werkwijze via bijspuitpunt:

- Was uw handen.
- Leg het handdoekje onder het bijspuitpunt van het toedieningsysteem.
- Stop de pomp.
- Zet de spuit op het bijspuitpunt.
- Draai het bijspuitpunt open.
- Spuit het water langzaam in.
- Draai het bijspuitpunt dicht.
- Verwijder de spuit.
- Start de pomp.
- Bewaar de spuit op een schone droge plaats.

Richtlijnen toediening per portie**Benodigheden:**

- Voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding, eventueel in schenkkannetje of glas.
- Voor de sondevoeding: een 50 ml spuit.
- Extra spuit met 40 ml lauw kraanwater.
- Handdoekje.

Werkwijze:

- Was uw handen.
- Leg het handdoekje onder de aansluiting van de sonde.
- Verwijder het dopje van de sonde.
- Zet de spuit op de sonde.
- Spuit de sonde door met de helft van het water (= 20 ml), bewaar de rest voor het naspoelen.
- Verwijder hierna deze spuit en bewaar deze spuit voor het naspoelen.
- Trek 50 ml sondevoeding (op kamertemperatuur) op in de spuit.
- Zet de spuit op de sonde.
- Spuit de sondevoeding langzaam in, herhaal dit totdat de voorgeschreven hoeveelheid sondevoeding is toegediend, verwijder deze spuit.

- Spuit de sonde door met de rest van het water.
- Verwijder de spuit van de sonde.
- Sluit de sonde af met het dopje.
- Spoel de spuiten met kraanwater schoon.
- Bewaar de spuiten op een schone droge plaats.

Toedienen van medicijnen

Als u medicijnen gebruikt en slikken voor u geen probleem is, kunt u deze op de gebruikelijke manier blijven innemen. Als u moeite hebt met slikken of u mag niet slikken moeten de medicijnen via de sonde of via een zetpil worden toegediend. Overleg altijd met uw behandelend arts of apotheker hoe u de medicijnen het beste kunt toedienen. En of de medicijnen door de sonde mogen worden toegediend. Als u zelf de medicijnen fijn moet maken dient u te zorgen dat de tabletten goed fijngemalen worden, anders kan de sonde hierdoor verstopt raken. Spuit de fijngemalen of vloeibare medicijnen rechtstreeks door de sonde als volgt.

Benodigheden:

- Fijngemalen medicijnen opgelost in voldoende lauw kraanwater of vloeibare medicijnen.
- Spuit van 50 ml voor de medicijnen.
- Spuit van 50 ml gevuld met 40 ml lauw kraanwater.
- Handdoekje.

Werkwijze via sonde:

- Was de handen.
- Leg een handdoekje onder het aansluitpunt van de sonde.
- Verwijder het dopje van de sonde.
- Spuit 20 ml water door de sonde, bewaar de rest van het water voor naspoe-
len.
- Trek de opgeloste medicijnen op in de spuit en spuit dit door de sonde,
verwijder deze spuit.
- Spuit de rest van het water (20 ml) door de sonde.
- Verwijder de spuit.
- Draai het dopje op de sonde-spoel de spuiten met kraanwater schoon.

- Bewaar de spuit op een schone droge plaats.
- Let er op dat je een kocher gebruikt om ervoor te zorgen dat er geen maagsap, sondevoeding of water uit de sonde loopt bij het verwisselen van de spuit.

Werkwijze via het bijspuitpunt:

- Was uw handen.
- Leg een handdoekje onder het bijspuitpunt.
- Stop de pomp.
- Neem de spuit met lauw kraanwater.
- Zet de spuit op het bijspuitpunt.
- Draai het bijspuitpunt open.
- Spuit 20 ml water via het bijspuitpunt door de sonde.
- Draai het bijspuitpunt dicht, verwijder de spuit.
- Trek de opgeloste medicijnen op in de spuit.
- Zet de spuit op het bijspuitpunt en draai het bijspuitpunt open.
- Spuit de opgeloste medicijnen door de sonde.
- Draai het bijspuitpunt dicht, verwijder de spuit.
- Spuit de rest lauw water (20 ml) via het bijspuitpunt door de sonde.
- Draai het bijspuitpunt dicht.
- Verwijder de spuit.
- Start de pomp.
- Spoel de spuit met lauw kraanwater schoon.
- Bewaar de spuit op een schone droge plaats.

Mogelijke complicaties

U hoeft er niet vanuit te gaan dat er complicaties optreden maar het is wel belangrijk dat u hier op voorbereid bent en weet wat u moet doen. In geval de thuiszorg bij het toedienen van sondevoeding thuis betrokken is kunt u eerst hen over de complicaties en de mogelijke oplossingen raadplegen.

Complicatie/ Probleem	Symptomen Hoe merkt u dat?	Mogelijke oorzaken	Mogelijke oplossin- gen/ Preventie
Verstopte sonde	<ul style="list-style-type: none"> • De sonde is niet meer doorgankelijk. • Voedingspomp slaat steeds op alarm. • U kunt geen lauw kraanwater meer door de sonde spuiten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sonde onvoldoende of niet goed door- gespoten met lauw kraanwater. • Medicijnen niet fijn genoeg gemaakt. • Verharding van de sonde door te lange blootstelling aan de zon. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trek met een spuit zoveel mogelijk voeding op uit de sonde. Probeer de sonde met een 5 ml spuitje met lauw kraanwater door te spuiten. Herhaal dit enkele malen. Als het niet lukt zal de sonde vervangen moeten worden. Neem contact op met de behandelend arts of de verpleegkundig consulent enterale voeding en overleg hoe verder te handelen. Indien dit 's nachts gebeurt dan hoeft u niet direct te bellen maar kunt u tot de volgende ochtend wachten.

Als u geen sondevoeding meer gebruikt, maar de sonde wordt nog niet verwijderd, dan moet u deze 1 maal per dag met 20 ml lauw kraanwater doorspuiten.

Complicatie/ Probleem	Symptomen Hoe merkt u dat?	Mogelijke oorzaken	Mogelijke oplossin- gen/ Preventie
Obstipatie	<ul style="list-style-type: none"> • U krijgt veel minder vaak ontlasting en/ of u heeft klachten van uw darmen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Te geringe vocht inname. • Vezelarme voeding • Medicatie • Gebrek aan lichaamsbeweging 	<ul style="list-style-type: none"> • De mogelijkheid van extra vocht toedienen nagaan bij uw behandelend arts. • De mogelijkheid van vezelrijk voeding nagaan bij u behandelend arts en/ diëtist. • Medicatie bespreken met uw behandelend arts. • Mogelijkheid tot bewegen bespreken met uw behandelend arts
Diarree	<ul style="list-style-type: none"> • U moet vaak naar het toilet of u heeft waterdunne ontlasting. 	<ul style="list-style-type: none"> • Te snelle toediening • Te koude voeding • Te grote hoeveelheid voeding toedienen in één keer • Vezelarme voeding • Te lang gebruikt toedieningsstelsel • Gebrek aan hygiëne • Verteringsstoornis • Medicatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Inloopsnelheid verlagen • Voeding op kamertemperatuur toedienen • De mogelijkheid van een andere toedieningshoeveelheid nagaan met de diëtist. • De mogelijkheid van vezelrijke voeding nagaan bij u behandelend arts of diëtist. • Ga hygiënisch te werk: zie informatie onder het kopje "Hygiëne". • Raadpleeg uw behandelend arts

Complicatie/ Probleem	Symptomen Hoe merkt u dat?	Mogelijke oorzaken	Mogelijke oplossin- gen/ Preventie
Misselijkheid en/ of braken.	<ul style="list-style-type: none"> • U voelt zich misselijk en / of u braakt uw voeding weer uit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sondevoeding te snel toegediend. • Te groot volume in één keer. • Vertraagde maaglediging. • Obstructie van het maagdarmkanaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • De mogelijkheid van het verlagen van de inloopsnelheid nagaan met de diëtist. • De mogelijkheid van een andere toedieningshoeveelheid nagaan met de diëtist. • Raadpleeg uw behandelend arts.
Uitdroging	<ul style="list-style-type: none"> • U heeft last van een droge mond. • U plast weinig en uw urine ziet donker van kleur. • U huid is minder elastisch. • U heeft dorst. • Uw gewicht neemt af. 	<ul style="list-style-type: none"> • Te geringe vocht inname door: <ul style="list-style-type: none"> *koorts *diarree *braken • Warme omgeving. • Pijnklachten in de mond of keel. 	<ul style="list-style-type: none"> • De mogelijkheid van extra vocht toedienen nagaan bij uw behandelend arts.
Het uiteinde van de sonde ligt niet meer op de goede plaats.	<ul style="list-style-type: none"> • U moet hoesten. • U bent niet misselijk maar geeft kleine beetjes voeding op 	<ul style="list-style-type: none"> • Verschuiven van de sonde. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trek in een 20 ml spuit lucht op en spuit de lucht door de sonde. Luister tijdens het inspuiten van de lucht of u uw maag hoort borrelen. • Raadpleeg uw behandelend arts als u aan de juiste plaats van de sonde twijfelt.

Controle neus/maagsonde

Een sonde die via de neus in de maag is ingebracht moet gecontroleerd worden als:

- u moet braken tijdens het toedienen van de sondevoeding (u kunt dan de sonde gedeeltelijk of geheel uitbraken)
- de pleister van uw neus loslaat en de sonde er gedeeltelijk uitkomt (indien dit slechts enkele centimeters is kan de sonde terug geschoven worden)
- u twijfelt of de sonde nog goed ligt

Benodigheden:

- 20 ml spuit gevuld met lucht.
- Handdoekje.

Werkwijze:

- Handen wassen.
- Leg het handdoekje onder het aansluitpunt van de sonde.
- Verwijder het dopje van de sonde.
- Zet de spuit op de sonde en spuit de lucht langzaam in.

Als er tijdens of direct na het inspuiten van de lucht geborrel is in de maag betekent dit dat de sonde goed in de maag ligt. Is dit niet het geval dan raadpleeg uw behandelend arts of huisarts en vraag hoe verder te handelen. Indien de thuiszorg bij de behandeling met sondevoeding thuis betrokken is kunt u de thuiszorg raadplegen en vragen hoe verder te handelen.

Psychosociale zorg

Met sondevoeding kunt u ook psychosociale klachten krijgen. Het slangetje naar de neus is zichtbaar en iets eten en drinken is niet altijd meer mogelijk. Indien u zelf of uw naasten signaleren dat u dergelijke klachten heeft is het goed dat u deze met uw behandelend arts of huisarts bespreekt. Zij kunnen u zonodig naar een maatschappelijk werker verwijzen, die u bij deze problemen kan ondersteunen.

Fixeren neus/maagsonde

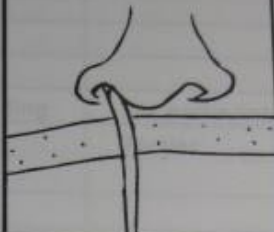
NEUSPLEISTER PLAKKEN

- HAAL OUDE NEUSPLEISTER VAN NEUS. HOUD DE SONDE WEL GOED VAST.

- VERWIJDER OUDE PLEISTERRESTEN VAN DE NEUS MET PETROLEUM ETHER.

- KNIP EEN LANG STUK PLEISTER EN EEN KORT STUK PLEISTER AF.

- PLAK DE PLEISTERS OP DE VOLGENDE MANIER OP (ZIE PLAAJTJES):

Het is belangrijk om de neuspleister regelmatig te vervangen. Dit om te voorkomen dat de pleister loslaat en de sonde eruit valt. Tevens voorkomt u huidirritatie en drukplekken in de neus door de sonde net even anders vast te plakken.

Het verdient aanbeveling om wanneer uw sonde op 2 plaatsen met pleister is gefixeerd steeds maar 1 pleister los te halen en te vernieuwen. Als u alle pleisters los haalt bestaat de kans dat de sonde eruitvalt of eruit schiet.

Vergoeding en bestelling

De diëtist dient in overleg met de behandelende arts een aanvraag vergoeding dieetkosten in bij uw zorgverzekeraar, daarna regelt de verpleegkundig consulent enterale voeding de toebehoren. In principe vergoed de zorgverzekeraar alle kosten van de sondevoeding en toebehoren. Meestal duurt het enkele dagen voordat de machtiging door de zorgverzekeraar wordt verstrekt en u deze krijgt thuisgestuurd. U hoeft hierop niet te wachten en kunt thuis al met sondevoeding starten.

Sondevoeding en toebehoren worden door de verpleegkundig consulent enterale voeding bij een facilitair bedrijf besteld. Het facilitair bedrijf levert de pomp, de sondevoeding en toebehoren op de afgesproken datum bij u thuis af.

De volgende zendingen van sondevoeding en toebehoren moet u **zelf** telefonisch of via internet bij het facilitair bedrijf bestellen.

Stoppen met sondevoeding

Als u van de behandelend arts mag stoppen met sondevoeding dient u de verpleegkundig consulent enterale voeding en het facilitaire bedrijf hiervan op de hoogte te brengen.

Vragen en / of problemen

Indien de thuiszorg bij het toedienen van sondevoeding betrokken is kunt u hen het beste als eerste bij problemen met de sondevoeding en pomp raadplegen. Indien u zelf of uw naasten de sondevoeding toedienen kunt u het facilitair bedrijf raadplegen als u problemen met de pomp heeft. Voor alle andere vragen kunt u contact opnemen met de consulent enterale voeding en/of diëtist. Aan het einde van de folder staat een overzicht wie u bij welke vragen het beste kunt benaderen.

Informatie over toediening

Portietoediening

6 maal daags ml

08.00 uur **10.30** uur **13.00** uur **15.30** uur **18.00** uur **20.30** uur

Soort sondevoeding:

.....

Opbouwschema:

Datum	Hoeveelheid sondevoeding in ml per portie

Sonde voor- en na de toediening van sondevoeding altijd doorspoelen met 20 ml lauw kraanwater.

Continu toediening

Van ... uur tot ... uur.

Soort sondevoeding:

.....

Hoeveelheid sondevoeding:

.....

Opbouwschema:

Datum	Pompstand in ml/uur

Iedere 4 uur de sonde doorspoelen met 20 ml lauw kraanwater.

De sondevoeding en toebehoren worden geleverd door:

..... (facilitair bedrijf).

U kunt het facilitair bedrijf bereiken via telefoonnummer:

.....

De sondevoeding en toebehoren worden geleverd op:

.....

Thuiszorg geregeld: ja / nee

.....

Verpleegkundig Consulent Enterale Voeding:

Carlijn van den Elzen

José Holtslag

Diëtist:

.....

Bij vragen over de sonde, de katheter of de pomp dient u telefonisch contact op te nemen met de verpleegkundig consulent enterale voeding,

Telefonisch spreekuur: maandag t/m vrijdag van 10.30 tot 12.00 uur, telefoonnummer: 024 - 361 99 03

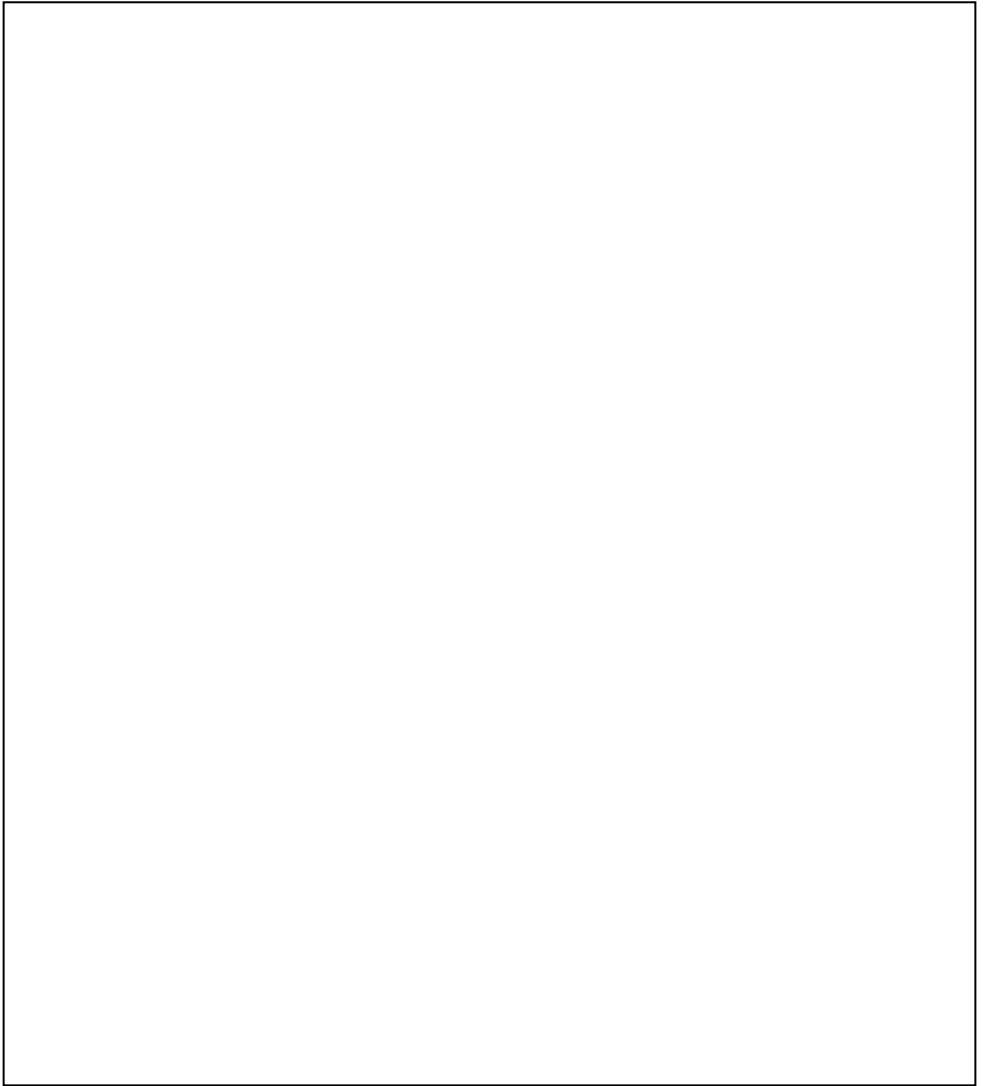
Bij **spoed** kunt u de verpleegkundig consulent enterale voeding bellen, telefoonnummer: 024 - 361 41 12

Tijdens kantooruren kunt u een bericht inspreken. De berichten worden regelmatig beluisterd. Buiten kantooruren de instructies opvolgen van het antwoordapparaat.

Bij vragen over de hoeveelheid, soort en machtiging van de sondevoeding dient u telefonisch contact op te nemen met uw diëtist via secretariaat diëtetiek.

Secretariaat diëtetiek, telefoonnummer: 024 - 361 39 39

Noteer hier uw vragen

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the user to write their questions. The box occupies most of the page below the instruction.

